Vlaams Parlement

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 103
van **BRECHT WARNEZ**
datum: 15 januari 2020

---

aan **BART SOMERS**
VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

Gemeentelijke volksraadpleging - Wettigheidscontrole

Het decreet Lokaal Bestuur zet sterk in op lokale burgerparticipatie. Naast de mogelijkheden voor de lokale besturen om autonoom die participatie-instrumenten lokaal te kunnen invullen, is in specifieke regelgeving voorzien voor gemeentelijke volksraadplegingen. In de artikelen 305 tot en met 325 van het decreet Lokaal Bestuur en het besluit van de Vlaamse Regering van 18 mei 2018 (Belgisch Staatsblad van 17 augustus 2018) wordt naast algemene bepalingen ook in specifieke procedureregels voorzien. Het gaat bijvoorbeeld om regels inzake het samenstellen van kiesbureaus, het zorgen voor passende oproepingsbrieven en stembiljetten, het inrichten van stemlokalen.

Vele steden en gemeenten gaven in hun bestuursakkoorden en strategische meerjarenplanning reeds aan dat zij sterker zullen inzetten op burgerparticipatie. Daarbij zal de gemeentelijke volksraadpleging ook een steeds meer voorkomend instrument zijn en het resultaat ervan zal belangrijker worden in de besluitvorming. In functie van de onafhankelijke en correcte toepassing van deze vorm van directe democratie is dan ook belangrijk om toe te zien op de naleving van deze bepalingen.

Vooreerst stelt het decreet Lokaal Bestuur in artikel 308 dat er een Vlaamse Adviescommissie voor Volksraadplegingen is die op verzoek advies uitbrengt aan de Vlaamse Regering, aan initiatiefnemers of aan gemeenten over het houden van een gemeentelijke volksraadpleging. Daarnaast is de Raad voor Verkiezingsbetwistingen bevoegd om uitspraak te doen over de telling (artikel 324 van het decreet Lokaal Bestuur). Tot slot zijn ook strafrechtelijke bepalingen bij miskenning van de procedurele regels (artikel 325 van het decreet).

In specifieke controlemechanismen op de organisatie van de volksraadpleging als vorm van directe democratie is niet voorzien. Dit in tegenstelling tot de reguliere gemeenteraadsverkiezingen waarbij de bevoegdheid van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen zich niet beperkt tot de telling van de stemmen, maar zich uitstrekt over de hele verkiezing.

1. Zijn er in het verleden reeds problemen gerezen of waren er klachten in het raam van het bestuurlijk toezicht bekend met betrekking tot de verschillende aspecten van een volksraadpleging? Zo ja, in welke gevallen en welke beslissingen werden door de toezichthoudende overheid genomen?

2. In welke mate kan een burger tijdens de procedure van de gemeentelijke volksraadpleging of na het aflopen en bekend worden van de resultaten van de gemeentelijke volksraadpleging, onwettigheden betreffende de organisatie ervan aanvechten, en dit in het bijzonder wanneer er geen specifieke beslissing van een bestuursorgaan hieraan voorafgaat (bijvoorbeeld het waarborgen van neutraliteit in stemlokalen of het waarborgen van het feit dat iedereen één stem heeft)?
3. In welke mate en op welke wijze kan tot de ongeldigheid van een gemeentelijke volksraadpleging worden besloten?

BART SOMERS
VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

ANTWOORD
op vraag nr. 103 van 15 januari 2020
van **BRECHT WARNEZ**

---

1. De toezichthoudende overheid heeft in de loop der jaren verschillende dossiers behandeld over gemeentelijke volksraadplegingen. Hieronder vindt u een overzicht van de laatste 10 jaar per provincie.

Antwerpen

Jaar	Gemeente	Klacht	Resultaat
2009	Antwerpen	Beslissing tot organiseren van een VRP is strijdig met recht en algemeen belang	Geen toezichtsmaatregel
2009	Zwijndrecht	College talmt om in te gaan op verzoek tot organiseren VRP	Geen toezichtsmaatregel
2012	Mechelen	Organisatie VRP over gewijzigde busroute	Geen toezichtsmaatregel
2016	Beerse	Gemeentebestuur respecteert uitslag VRP niet en gaat toch door met project	Geen toezichtsmaatregel
2016	Antwerpen	Klager krijgt aanvraagformulier niet van de stad	Klacht zonder voorwerp geworden

Limburg

Jaar	Gemeente	Klacht	Resultaat
2014	Bree	Agendering verzoek tot VRP op gemeenteraad	Geen toezichtsmaatregel, wel opmerkingen aan bestuur

Oost-Vlaanderen

Jaar	Gemeente	Klacht	Resultaat
2011	Deinze	Onontvankelijk verklaren verzoekschrift tot houden VRP	Geen toezichtsmaatregel
2017	Zingem/ Kruishoutem	Onontvankelijk verklaren verzoekschrift tot houden VRP	Geen toezichtsmaatregel, wel opmerkingen aan bestuur
2017	Zingem/ Kruishoutem	Aanvraagformulier – aantal handtekeningen	Geen toezichtsmaatregel

Vlaams-Brabant

Jaar	Gemeente	Klacht	Resultaat
/	/	/	/

West-Vlaanderen

Jaar	Gemeente	Klacht	Resultaat
2010	Tielt	Onontvankelijk verklaren verzoekschrift tot houden VRP	Geen toezichtsmaatregel
2014	Blankenberge	Niet bezorgen formulier om handtekeningen te verzamelen	Klacht zonder voorwerp geworden

2. Een burger kan zich gedurende de procedure van de gemeentelijke volksraadpleging steeds tot het bestuurlijk toezicht wenden, ook als er geen beslissing van een bestuursorgaan voorhanden is, bijvoorbeeld als het bestuur nalaat bepaalde handelingen te stellen. Ook in dit geval kan de toezichthoudende overheid het bestuur wijzen op de correcte toepassing van de regelgeving en verzoeken het nodige te doen. In uiterste gevallen is dwangtoezicht mogelijk.

   Daarnaast zijn de strafbepalingen, voorzien in titel 5, hoofdstuk 1 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, met uitzondering van artikel 234, van toepassing op de gemeentelijke volksraadpleging. De strafrechtelijke waarborgen voor een goed verloop van de procedure en de stemming zijn dus gelijk aan die voor de lokale en provinciale verkiezingen. Hierdoor kunnen bijvoorbeeld gesjoemel met de lijst van deelnemers, ongeoorloofde beïnvloeding of bedreiging van deelnemers en in het algemeen het veroorzaken van wanorde op de dag van de volksraadpleging, worden bestraft.

3. De wetgeving voorziet niet in een expliciete ongeldigverklaring van de gemeentelijke volksraadpleging door de Raad voor Verkiezingsbetwistingen, zoals die bestaat voor de lokale en provinciale verkiezingen. De Raad voor Verkiezingsbetwistingen spreekt zich wel uit over geschillen betreffende de telling van de stemmen en kan in die zin het resultaat aanpassen als daar grond toe is. Ook als de stemming dermate is aangetast door onregelmatigheden dat het aantal inwoners dat aan de volksraadpleging heeft deelgenomen niet accuraat kan worden bepaald, kan de Raad voor Verkiezingsbetwistingen dit vaststellen.

   Het is belangrijk om te benadrukken dat het resultaat van een gemeentelijke volksraadpleging op zich niet bindend is, in tegenstelling tot het resultaat van verkiezingen. Het komt aan het bestuur toe om te beslissen welk gevolg het aan het resultaat zal geven.